

De epiphania et praesentia Deorum gentiliun
facta

X 231 6815

II h
677

Q. B. F. Q. E.

CRASTINO DIE

SVB VESPERAM

AVDITA HORA IV.

SCHOLA NOSTRA

MEMORIAM Θ EO Φ ANETAS

S. NATALIS COMMVNIS MORTALIVM
SOSRITATORIS SOLEMNITER, LOCOQVE CONSVETO CELEBRABIT,

ET SIMVL RELIGIOSA MENTIS OBSERVANTIA DIVINVM NASCENDI
BENEFICIVM CVM PVBLICO COETV RECOLET,

AD QVAM SOLEMNITATEM

VENERANDOS MAXIMEQVE SPECTA-
TOS LYCEI NOSTRI

EPHOROS

AMPLIS SIMOS AC NOBILISSIMOS
VTRIVSQUE CVRIAE PATRES,

ET OMNES. QVOT QVOT JVCVNDIS MVSARVM

EXERCITIIS CAPIVNTVR, SACRI QVE NATALIS

ARGVMENTO PERMVLCENTVR, INVITA,

VERBIS QVE HONORIFICIS CON-
VOCAT

IOANNES DOPPERTVS,

Lycei Sneeberg. Rector.

SNEEBERGAE
PRAELO HENRICI FULDAR.

Enuo cum gaudio mentisque serenitate univcrsus Christianorum coetus celebrat natalis solennitatem, Christoque recens nato religionis cultum perfolvit, ac cunas Dei pueri sanctiore veneratione frequentat, eiusque vagitum auribus, caelesti sono percitis, excipit, narus hunc puerum et patris mente et abstrusioribus penetralibus arcana ratione profectum, aeternoque praepotentis Dei consilio destinatum ad nos devenisse, ut prolapsum in vitia mortalium genus suo natali exhilararet, sordes, hominum pectoribus alte infixas, perpurgaret, pristinam cum Deo pacem componeret, omnibusque vitam, tranquillitatem, stabilemque ac omni ex parte beatam salutem resuscitaret. Primis nascentis Ecclesiae saeculis solenniter dies, natalis memoriae sacer, minime traductus fuit, sed sanctior demum illius celebratio in exercitium revocata est Constantino jam pleno Victo-riarum iure imperium administrante, plurimaque idolorum vanitate in utroque imperio profligata, quam sententiam defendit illustris Iosephus Scaliger in exquilitae eruditionis thesauro de emend. temp. eamque exinde derivat, quod prisca Christiani sua conditione indignum prorsus habuerint magnorum Regum ac Principum natales cum tripudiis festisque acclamationibus celebrare, huic diei vero, qui similem in nullius saeculi ab huius universalitatis conditu decursu sortitur, splendidiorem honorem publice denegare. In praefens illorum non profligabo imperitiam, qui ex Constitutionibus. Apost. nimis maturam diei huius celebrationem committuntur, siquidem Ecclesiae factorum naris probe cognitum est, has Constitutiones Epiphanius aetate nimium corruptas, aliamque prorsus faciem haereticorum malitia consecutas esse, et huicce fraudi cum aliis excelsioris sapientiae viris larvam detraxit Ioachimus Hildebrandus, celebris antiquitatum, ad ecclesiam pertinentium, indagator, et qui subinde eius vestigia legit politioris ingenii Theologus Caspar Calvoerius pecul. capite de hoc argumento in suo Rituali. Id iure stomachum bilemque mihi movet, quod quidam Cypriani auctoritatem ad suas partes pertrahere conentur, inque Erasmi editione, veluti in anchora sacra, navem infitiae suae collocent, cum XII. tractatus, praecipua Christi Opera complectentes, Cypriani scribendi genus mentiantur, Arnoldumque Carnotensem agnoscant auctorem, qui scriptis sermonibusque saeculum XII. illustravit, et Bernardi Abbatis consuetudine secretiore usus fuit. Quartum ergo et sequentia saecula hunc diem a communi sorte exemerunt, divinisque exercitiis tantum consecrarunt, hinc prostant adhuc tot elegantes Patrum sermones, tot affabre nitideque compositae conciones, quas ex propenso in litteras manfvetiores amore publicae luci, utinam modo luculentioribus typis, chartaque insigniore, exposuit Christianus Daumius, Polyhistor praeclarus, et in medii aevi rebus dictioneque cum paucis comparandus. Omnino Patrum studium in celebrando hoc communi die, Christi que cunas stabulumque adeundo, laudibus condecorandum venit, cum idolorum cultores in vasto tenebrarum regno simile honoris reverentiaeque genus conficto suo Iovi Cretensi detulerint, utpote cuius cunas ingenti populorum gentiumque confluxu in beata Cretensium insula adorarunt, easque floribus, verbenis aliisque frondibus sacris pro more antiquitatis circumvestiverunt. Hodie non illuxit magnus Iovis Servatoris, Sospitatoris, Optimi, Maximi, natalis, sed IESV Servatoris, communis mortalium vadis, et inter Deum hominesque acqvissimi arbitri, IESV aeterni ac praepotentis Dei filii gloriosi, Dei que Optimi, Maximi, quem caelestes apparitores gloria summa ornant, hymnisque, in aere resonantibus, celebrant, homines vero, ut fratrem excipiunt, simul tamen ut benignum virtutis, operumque praeclarorum remuneratorem, scelerumque gravissimum vindicem expectant. Hodierna luce Deus sauciaturum perni-

pernicioso serpentis morſu hominum genus clementer e caelo viſitavit, et homo factus e Virginis clauſtris prodiit, ſuamque *ἐπιΦανείαν* hominibus declaravit, quam fruſtra tot comprecantium vota, tot Patrum ſuſpiria, tot denique voces, cum lacrimis permixtae, deſiderarant. *ΕπιΦανείας* vox concinne ad hoc ſacrum argumentum a nobis applicatur, et cum Hebraeorum nomine שֵׁרַיִם, quod diviniam habitationem, praefentiam ſancam, apparitionem in tabernaculo, in templo et nube ſignificat, vel ipſo Ludio in Judaeorum ſacris L. I. c. 14. ex celeberrimis philologis obſervante, bene componitur, modo a ſordidis antiquitatis quivſquiliis purgetur, quae, ut ſuperſtitionem in animis hominum aleret, metumque validiorem, attentionemque in ſacris cultum infigeret, praefentiam, certamque deorum *ἐπιΦανείαν* conſinxit. Huc pertinet inſcriptio, quae Romae adhuc legitur, et theſauro inſcriptionum innexa eſt:

PRAESENTIAE
MATRIS DEVM
P. SEPTIMIUS FELIX
OB CORONAM
MILESIMO VRBIS ANNO.

et loca explanatoris Apollonii, Ciceronis, Horatii, Ovidii, Athenaei, Plutarchi, Procli in Heſiodum, quae Mauſiaci notis in Harpocrationem p. 336. ſubiicit eruditiffimus Henricus Valeſius, ubi ſimul emendat gloſſarium vetus, a Bonaventura Vulcano editum, praefens, *ἐπιΦανής*, cum legendum ſit *ἐπιΦανείας*. Ex ficta hac antiquitatis perſuaſione Philonis interpres in veram viam deduci poteſt, qui Philonis verba de Imperatore Caligula *ζεύς ἐπιΦανής* explanat per Iovem illuſtrem, cum eadem potius ad Iovis praefentiam adſtringere debuiffet, pro quo ab omnibus ſtolidiſſimus Princeps voluit haberi. Eadem ratione Antiochi cognomen *ἐπιΦανής* de divina praefentia, quam aulici adulandi ſtudio jactabant, commodè intelligi poteſt, quod non obſervavit Cl. Rupertus ad Beſoldi ſynopſin, animadverterunt tamen Norſius, Vailantius, Harduinus, et Spanhemius, illuſtres numerum interpretes, et jam ante eos Henricus Valeſius ad Eufebii H. E. L. II. c. 6. ex iis ſtrictim celeberrimus meus Praeceptor et Patronus ſummus C. S. Schurzſſeiſchius, in luculenta eruditiffimaque diſputatione de Regibus Seleucidarum. *ΕπιΦανούς* cognomen in veterum numis ſaepius occurrit, et hac notione deos ſuos in myſteriiſ veluti praefentes priſci venerabantur, hinc Epiphaniae frequentes, et ſalutares eorum apparitiones veniebant, diſfluxitque conſuetudo ex ea ſuperſtitione, ut Dio Chryſoſtomus tradit, quod veteres crederent heroes deosque patrios ſaepius, praecipue vero ſolemnioribus diebus ſuas adire civitates, civibusque majore divinioreque vi opitulatum venire. Huius illuſtrem Samothraciae Deorum apparitionem refert Diodorus L. V. et Polybius L. III. commemorans, Poenis terrore abreptis Heroem quendam praefentem per Alpium ſaltus viam commonſtralle: his concinunt Herodotus in Thalia, ſcribens Memphis ad dei alicuius praefentiam, quam precibus conceptis, ſacrificiis et vario myſteriorum apparatu impetrare conſeuerant, mirifico gaudio perſuſos etiam dies feſtos celebrare, et Libanius, qui Conſtantium et Conſtantem Caefares inducit ſuis provinciis *ἀντὶ τῆς ἐπιΦανείας*. Ex hac praefumpta Deorum fuorum praefentia ſine dubio dimanavit conſuetudo Dracones, ſerpentes et alia horrenda animalia divino ritu mactare, quae conſuetudo vixit apud cultiores nationes, penetravitque ad Cimbroſ et Saxoſ, de qua ex antiquorum monumentis praecleara teſtimonia collegit Trogillus Amiel L. 2. c. 2. de veterum Cimbrorum religione, qui a ſerpente, primos parentes deludente, hanc ſuperſtitionem derivavit. Cum *ἐπιΦανείας* voce convenit vocabulum, a divino Petro epiſt. II. c. 1. n. 2. uſurpatum, *παρουσία*, habetque Numinis praefentiam auxiliumque ſibi adiunctum, quæm ſigni-

AK Th 677

significatum in Halamopaeorum libris prior etiam vox infert, ut dudum illu-
 stris Grotius observavit. Ceterum hic annotandum venit voces *επιΦανείας*
 et *θεοΦανείας* ad ipsas apparitiones, vocabula vero *επιΦανείας* et *θεοΦανείας* ad
 ipsum diem festorum solennitatem referri, discrimen Patres graeci probe
 distinxerunt, exiis Ballamon in bibliotheca juris canonici, et auctor constituti-
 onum Apost. qui diem, Christi ablationi consecratum, *ἡμεραν ἐπιΦανείας* ap-
 pellavit. Ilaacus Calaubonus in eo Athenaei loco, ubi Demetrio controver-
 sia movetur, quasi *ἡ ἡμερα τῆς ἐπιΦανείας τοῦ θεοῦ*, hoc argumentum eru-
 dite exsequitur, et inter alia ad Christi *επιΦανείαν* praescorum vocem restringit,
 sic verba constituens: *inde instituta festa Epiphania ad celebrandum memo-
 riam alicujus Deorum ἐπιΦανείας. Sic populus Christianus Epiphania
 appellavit diem consecratum in honorem et memoriam ἡμερας τῆς πρώτης ἐπιΦα-
 νείας.* Praecipue vero *επιΦανεία*, vel Diodoro tradente, de Dis Cabiris,
 qui alias *μεγάλοι* dicebantur, et a Graecis, Aegeum mare accolentibus, prae-
 cipuo religionis cultu ornabantur, usurpabatur, in quorum praesentia cultor-
 es spem reponebant certissimam, sibiqve per illos maris caelique tranqvilli-
 tatem, et omnium calamitatum elevationem pollicebantur, horumqve mentio
 fit subinde in Graecorum monumentis, nomina vero ex Mnasea recitat Apol-
 lonii explanator, quae sunt AXIEROS, AXIOKERSA, AXIOKERSOS et
 CASMILLVS, quibus appellationibus Ceres, Proserpina, Pluto et Mercurius
 significantur. In numis signantur Cabiri dextra manu malleum tenentes,
 quae nota stirpis a Vulcano originem indicat, inque illorum honorem certa-
 mina KABEPIA instituta erant, de quibus agunt Meursius de Graec. festis, et Vail-
 lantius in explanatione numismatum Imperatorum, Augustorum et Caesarum,
 a populis Romanae ditionis graece loquentibus percutorum p. 336. ubi tamen
 ex Graecorum monumentis illorum numerum definire reveretur. Sine dubio
 ad hanc Graecorum superstitionem cultumqve Cabirorum respexit Paulus in
 epistola ad Titum, Cretenisium Antistitem, c. 2. n. 17. ubi non obscure Chri-
 stum, magnum illum Deum, magniqve Dei sobolem confictis Cabiris appo-
 sita *μεγάλου* appellatione contraponit, minusqve ad hunc ritum, Graecis fa-
 miliarem, penetravit Ioachimi Camerarii, Theod. Bezae et Io. Pricaei alio-
 rumqve interpretum sagacitas, quamvis Beza praecclare divinam Christi originem,
 dignitatemqve contra Arrianorum impetum propugnet, Pricaeus vero ex opti-
 mis Graeciae fontibus voces *επιΦανείας*, *δεζαν* et titulum *τοῦ μεγάλου* interpre-
 tetur. Hoc *επιΦανείας* vel potius *θεοΦανείας* argumentum uberius circum-
 scriberem, et ad Christi natalem liberiore sermone applicarem, nisi idem in
 publica Patrum corona, et inter jucundas musici concentus chords sermōni-
 bus excolendum suscepissent sex scholae nostrae juvenes mentis vigore, lau-
 dabili in bonas litteras amore, et in optimam boni publici spem efflorescen-
 tes, quos inter primam concionem habebit in lingua patria praecisa dimetiendi
 lege AVGVSTVS ECKIVS, Stolbergenis in Hercyniis, quem versibus la-
 tinis excipiet MICHAEL DANTSCHER, Kutzlebiensis in Thuringia, hunc
 rhythmis Germanicis insequetur IO. CHRISTOPHORVS VALTHERVS, Sneeberg.
 Misi. post quem orationem in Qvirium sermone solutam recitabit IVSTVS CHRIS-
 TIANVS THORSCHMIDVS Somsdorf: Misi. cuius institutum graece ad Patrum
 normam exprimet GOTHOFREDVS RICHTERVS, Bernsbac. Misi. communi vero
 nomine obsequentem gratiarum actionem pro auscultandi benevolentia splendidissimo
 Auditorio persolvat GABRIEL KEYN, Bischofsverd: Misi. et collaudatis breviter li-
 terarum Maccenatibus in grata BYRCHARDI memoria finem solennitati imponet.
 Honorata Patrum ac Maccenatum praesentia coronabit hanc solennitatem, juvenesqve
 nostros ad majora futuro tempore in literis praestanda incitabit, quibus pro hoc ho-
 noris benevolentiaeqve munere comprecor, ut dies, Christi natalis memoriae sacra-
 tum fuit, prosperi ac salutare, ac instans novi anni auspiciam amplissimo us-
 que ordine Patrum collegio, eorumqve familiis florentissimis, quin uniu-
 versae Sneebergensium civitati perauspicato, et feliciter exoriatur. P. P. 1700
 1701. *μηνὸς τῆς ἐπιΦανείας τοῦ θεοῦ* ipsius natalium Christi, solennibus MD CCIV. *ὑποδοχὴ τῆς ἐπιΦα-
 νείας*

ml.

De epiphania et praesentia Deorum gentilium

X 23A 68A5

II h
677

Q. B. F. Q. E.

CRASTINO DIE

SVB VESPERAM

AVDITA HORA IV.

SCHOLA NOSTRA

MEMORIAM Θ EO Φ ANEIAZ

S. NATALIS COMMVNIS MORTALIVM
SOSPITATORIS SOLEMNITER, LOCOQVE CONSVETO CELEBRABIT,
ET SIMVL RELIGIOSA MENTIS OBSERVANTIA DIVINVM NASCENDE
BENEFICIVM CVM PVBLICO COETV RECOLET,
AD QVAM SOLEMNITATEM

VENERANDOS MAXIMEQVE SPECTA-
TOS LYCEI NOSTRI

EPHOROS,

AMPLISSIMOS AC NOBILISSIMOS
VTRIVSQVE CVRIAE PATRES,

ET OMNES, QVOT QVOT JVCVNDIS MVSARVM
EXERCITIIS CAPIVNTVR, SACRI QVE NATALIS
ARGVMENTO PERMVLCENTVR, INVITA,
VERBIS QVE HONORIFICIS CON-
VOCAT

IOANNES DOPPERTVS,

Lycei Sneeberg. Rector.

SNEEBERGAE
PRAELO HENRICI FULDAE.

